

**MITEN NAISPOLIITIKOISTA PUHUTAAN TWITTE-
RISSÄ? KRIITTINEN DISKURSSIANALYYSI SANNA MA-
RININ HALLITUSTA KÄSITTELEVÄSTÄ SUKUPUOLI-
KESKEISESTÄ PUHEESTA**

Ella Liimatainen
Kandidaatintutkielma
Politiikan tutkimus
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2021
Ohjaaja:Ari-Elmeri Hyvönen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Ella Liimatainen	
Työn nimi Miten naispoliitikoista puhutaan Twitterissä? Kriittinen diskurssianalyysi Sanna Marinin hallitusta käsittelevästä sukupuolikeskeisestä puheesta	
Oppiaine Politiikan tutkimus	Työn laji Kandidaatin tutkielma
Aika Syksy 2021	Sivumäärä 35
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkielman tarkoituksena on pyrkiä kuvailemaan erilaisia sukupuolta korostavia puhetapoja Twitterissä koskien pääministeri Sanna Marina ja hänen hallitustaan. Kiinnostuksen kohteena on myös selvittää, millaisia representaatioita naiseudesta ja naisjohtajuudesta tarkastellut twiitit luovat ja ylläpitävät. Tutkielmassa hyväksytään feministisen representaatiotutkimuksen käsitys siitä, että sukupuolta tuotetaan erilaisten esitysten avulla. Tutkielma nojaa sosiaalisen konstruktionismin näkemykseen maailman kielellisestä rakentuvuudesta.</p> <p>Tutkielman aineistona toimii 80 heinä - syyskuun 2021 aikana julkaistua twiittiä, joissa Mariiniin ja hallitukseen viitataan sukupuolta korostavalla tavalla. Hyödynnän aineiston analyysimenetelmänä kriittistä diskurssianalyysiä, joka pyrkii kiinnittämään huomiota siihen, miten sosiaalista valtaa ylläpidetään ja vastustetaan puheen ja tekstin avulla. Aineiston pohjalta twiittipuhe on jaettu neljään erilaiseen puhetapa-diskurssiin: kokematon tyttöhallitus-, lemmikki-, naisvoimaantumisen- ja sukupuolen merkityksen kyseenalaistamisen diskursseiksi. Lähestyn aineistoa kahden tutkimuskysymyksen avulla: 1) Miten sukupuoli tuodaan esille keskusteltaessa Sanna Marinista ja hallituksesta kokonaisuutena ja 2) Millaista käsitystä naiseudesta ja naisista johtajina tarkastelemani twiitit luovat?</p> <p>Twiiteissä Marinin ja hallituksen sukupuoli ei korostu ainoastaan yhdellä tavalla, eikä näin ollen naiseudesta ja naisjohtajuudesta muodostuvat representaatiot noudata pelkästään tietynlaista kaavaa. Enemmistö twiiteistä liittyy sukupuolistereotyyppisiä käsityksiä naisjohtajiin, ja tämän vuoksi twiitit tukevat käsityksiä naispoliitikoista lähtökohtaisesti työtehtävissään osamattomampina kuin mieskollegansa. Havaittavissa on kuitenkin vastakkainasetteluja ja naiseuden esittämistä poliitikolle suotuisana ominaisuutena. Tulokset antavat ymmärtää, että representaatioiden laajempi tutkiminen olisi tulevaisuudessa aiheellista ja tärkeää.</p>	
Asiasanat feministinen representaatiotutkimus, kriittinen diskurssianalyysi, Sanna Marin, hallitus, Twitter	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Ohjaaja Ari-Elmeri Hyvönen	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	FEMINISTINEN REPRESENTAATIO TUTKIMUS	4
	2.1 Representaatio	4
	2.2 Media representaatioiden rakentajana.....	6
	2.3 Aiemmat tutkimukset naispoliitikkojen mediarepresentaatioista.....	7
3	SUKUPUOLI JA VALTA	11
	3.1 Sukupuoli	11
	3.2 Foucault ja tuottava valta.....	12
4	AINEISTO JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	14
	4.1 Aineiston esittely	14
	4.2 Tutkimuskysymykset	16
	4.3 Twitter aineiston lähteenä.....	16
5	DISKURSSIANALYYSI.....	19
	5.1 Diskurssin tutkimus.....	19
	5.2 Kriittinen diskurssianalyysi.....	20
	5.3 Sosiaalinen konstruktionismi	22
6	AINEISTON ANALYYSI.....	24
	6.1 Kokematon tyttöhallitus	24
	6.2 Lemmikki	26
	6.3 Naisvoimaantuminen	28
	6.4 Sukupuolen merkityksen kyseenalaistaminen	29
7	YHTEENVETO	32

1 JOHDANTO

”Osaamaton, kokematon, Sokoksen kassa, tyttö, tyttöhallitus, huulipunahallitus, sukkahousuhallitus, uhkailu, vihapuhe, maalitus. Kyllä, naiset johtavat hallitusta. Get over it.” twiittaa pääministeri Sanna Marin henkilökohtaisella Twitter-käyttäjätilillään maaliskuussa 2021 (Twitter.com, 18.3.2021). Twiitissään Marin nostaa esille niitä muutamia ilmauksia ja nimityksiä, joilla häntä ja hallitusta on kuvailtu sitten joulukuun 2019 jälkeen kun hallitus astui virkaan. Samalla Marin ottaa tietoisesti kantaa julkiseen keskusteluun, sekä feministisessä tutkimuksessa mietittyneeseen tutkimusongelmaan siitä, kuinka korkeassa asemassa olevista poliitikoista ja heidän työnsä tekemisestä puhutaan silloin kun kyseessä on naispoliitikko.

Tutkielmani käsittelee Sanna Marinin hallitukseen kohdistuvaa sukupuolikeskeistä puhetta Twitterissä heinä – syyskuussa 2021. Pyrin tutkielmassani selvittämään, millä tavoin hallituksen jäsenten sukupuoli tuodaan esille keskusteltaessa pääministeri Marinista, sekä hallituksesta kokonaisuutena. Kiinnostuksenkohteenani on ottaa selvää, millaiseksi ominaisuudeksi sukupuoli, tässä tapauksessa naiseus, nousee tarkastelun kohteen ollessa Twitter-aineisto. Lähestyn tutkimusongelmaani kahden tutkimuskysymyksen avulla: 1) *Miten sukupuoli tuodaan esille keskusteltaessa Sanna Marinista sekä hallituksesta kokonaisuutena?* ja 2) *Millaista käsitystä naiseudesta ja naisista johtajina tarkastelemani twiitit luovat?* Aineiston analyysimenetelmänä toimii kriittinen

diskurssianalyysi, jonka avulla tarkastelen naiseutta korostavia puhetapoja, ja kiinnitän huomiota näiden puhetapojen taustalla vaikuttaviin merkityksiin ja valtasuhteisiin.

Tukeudun aineiston analyysissä diskurssianalyysin ja sosiaalisen konstruktionismin käsitykseen siitä, että kieli alituisesti muokkaa sosiaalista maailmaa. Tutkielmassani avainasemassa ovatkin puheen avulla tuotetut representaatiot, hyödyntäessäni feminististä representaatiotutkimusta, joka on kiinnostunut sukupuolesta erilaisten representaatioiden avulla tuotettuna kokonaisuutena. Representaatiotutkimuksen avulla tarkastelen, millaisia käsityksiä naispoliitikoista ja naiseudesta aineistonani toimivat twiitit ylläpitävät ja tuottavat. Sukupuolen ja vallan suhdetta puolestaan pohdin Michel Foucault'n tuottavan vallan ja normalisoivan hallinnan teorian näkökulmasta. Normalisoivan hallinnan teoria korostaa erilaisten normien roolia todenmukaisina pitämiemme asioiden ja sosiaalisen maailman rakentajana.

Tutkielmani teema valikoitui vahvasti oman kiinnostukseni pohjalta: julkinen keskustelu, ihmisten puhettavat sosiaalisessa mediassa ja sukupuolen rooli kaiken keskellä on itselleni merkityksellinen ja antoisa aihealue tutkia. Koen tärkeäksi lisätä tutkimusta kielen avulla rakentuvasta politiikan- ja sosiaalisen maailman kentästä, jossa ominaisuudet kuten sukupuoli saavat uudenlaisia tulkintoja, ja vahvistuvat osana jo tietynlaisia merkityksiä saaneita kokonaisuuksia. Tästä näkökulmasta Marinin hallitukseen kohdistuvan Twitter-keskustelun tarkasteleminen on erityisen kiinnostavaa.

Marinin hallitus nimitettiin tasavallan presidentin toimesta joulukuussa 2019, ja nimityksestään asti hallitus ja Marin ovat herättäneet paljon mediahuomiota ja julkista keskustelua liittyen etenkin pääministerin nuoreen ikään, sekä hallituksen naisemmistöisyyteen. Marinin hallitus on ensimmäinen naisemmistöinen hallitus Suomessa sitten vuoden 2007 Matti Vanhasen II hallituksen jälkeen (Valtioneuvosto, 2020), minkä vuoksi naispoliitikkoja koskevien representaatioiden tarkastelu suomalaisessa kontekstissa on sekä ajankohtaista että tärkeää. Aiheen tärkeys korostuu myös tutkielmani tuloksissa: Twitter-keskusteluissa esiintyy keskenään erilaisia käsityksiä ja

representaatioita naisista poliittisina johtajina, mutta Marinin hallitusta sukupuolen perusteella mitätöivän ja stereotyyppien täyteen puheen osuus on huolestuttava. Havaintoni nostavat esiin tarpeen tulevaisuuden tutkimukselle, ja yhteiskunnalliselle keskustelulle koskien naispoliitikoista tuotettuja ja ylläpidettyjä representaatioita.

2 FEMINISTINEN REPRESENTAATIOTUTKIMUS

Käsittelen tässä osiossa representaation käsitettä ja siihen huomionsa kiinnittävää feminististä representaatiotutkimusta. Aluksi määrittelen, mitä representaation käsitteellä tutkielmassani tarkoitetaan ja avaan feministisen representaatiotutkimuksen kiinnostuksen kohteita. Tämän jälkeen siirryn kuvaamaan niitä aiemman tutkimuksen esiin tuomia mediassa esiintyviä puhetapoja, joita on käytetty kuvailtaessa naispoliitikkoja. Käsitteet sukupuolten vahvuuksista erilaisten poliittisten tehtävien hoidossa värittävät vahvasti mediassa esiintyvää kieltä ja puhetapoja, mikä luonnollisesti heijastuu myös arkipäiväiseen keskusteluun. Mediassa käytetty kieli, sekä julkinen keskustelu yhdessä ovat osallisina tietynlaisten käsitysten normalisoitumiseen ja sosiaalisen maailman rakentumiseen.

2.1 Representaatio

Tutkielmassani representaation käsite noudattaa Stuart Hallin (1997) määritelmää, jonka mukaan representaatio tarkoittaa sitä, että kielen avulla annetaan merkitys asioille ja kuvataan maailmaa toisille ihmisille (Hall, 1997, 15). Representaatio on tärkeä osa prosessia, jossa merkityksiä tuotetaan ja vaihdetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja siihen liittyy vahvasti kieli, merkit ja kuvat, jotka esittävät jotakin asiaa (Hall, 1997, 15). Representaatioiden muodostuminen on siis ikään kuin tapahtuma, jossa käsitystä maailmasta ja sen osasista sekä luodaan, että ylläpidetään. Representaatiot

toimivat erilaisten arvotusten, mielikuvien ja määritelmien rakentajina: ne eivät ainoastaan heijasta yhteiskunnallisia arvoja tai käsityksiä, vaan osallistuvat niiden muotoutumiseen ja kierrättämiseen (Paasonen, 2010, 41). Tällaisesta näkökulmasta käsin representaatioita ei nähdä valmiiksi annettuina tai olemuksellisina tosiasioina, vaan niitä tulkitaan ihmisten tuottamina ja alati muuttuvina kokonaisuuksina. Jos kielen avulla rakentuvia representaatioita tarkastellaan arkipäiväisestä kontekstista käsin, on representaatioiden olemassaololle helppo löytää käytännönperusteluja. Representaatiot helpottavat asioiden, esineiden ja ihmisten jäsentelyä erilaisiin kategorioihin, minkä lisäksi ne mahdollistavat sosiaalisen kanssakäymisen, kun ennalta on määritetty että jokin asia on ominaisuuksiltaan tietynlainen.

Feministinen representaatiotutkimus on kiinnostunut siitä, kuinka representaatiot tuottavat sukupuolta. Erilaisten kulttuuristen tekstien, institutionaalisten käytäntöjen ja arkisten tekojen ajatellaan kaikkien omalla tavallaan olevan osallisena sukupuolen tuottamisessa, jolloin sukupuolen ilmaiseminen on samalla sen tekemistä (Paasonen, 2010, 47). Esimerkkeinä tällaisista tekijöistä ovat muun muassa kirjat ja elokuvat, puhetyöt, sekä Facebook-profiilit (Paasonen, 2010, 47). Naiseuden näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että sillä miten naiset esitetään, representoidaan, on vaikutusta sille, miten naiset nähdään ja sille, miten naiset näkevät itsensä (Paasonen, 2010, 46). Voidaan siis ajatella, että kun erilaisia naiseuden representaatioita toistetaan, vaikuttaa tämä toistotyö tietynlaisen naiskuvan tai kuvien syntymiseen.

Representaatioiden tutkimus kiinnittää huomionsa kulttuuristen kuvien historiallisuuteen, merkityksiin, sekä siihen, kuinka ne rakentuvat (Paasonen, 2010, 47). Erilaiset mediaesitykset ovat tyypillisesti saaneet osakseen naiskuvakritiikkiä liittyen esitysten vääristeleviin tapoihin ymmärtää ja nähdä naiset, mutta representaatioanalyysin ei tarvitse automaattisesti tarkoittaa kuvien negatiivista kritiikkiä (Paasonen, 2010, 47 – 48). Myös oman tutkielmani asetelma Twitterissä tuotetuista naiseuden representaatioista ei lähtökohtaisesti keskity tuotettujen naiskuvien negatiiviseen kritiikkiin. Haluan pitää tutkimukseni analyysin kriittisesti arvioivana ja mahdollisia epäkohtia esiin nostavana, mutta pyrin etenkin kiinnittämään huomiota siihen, millaisin

erilaisin tavoin naisjohtajista puhutaan ja minkälaisia naiseuden representaatioita tarkastelemani twiitit pitävät yllä ja tuottavat.

2.2 Media representaatioiden rakentajana

Katharine A.M. Wright ja Jack Holland esittävät näkemyksen siitä, että media on tärkeässä roolissa representaatioiden muodostusprosessissa, sillä media ei ainoastaan välitä representaatioita eteenpäin, vaan se osallistuu aktiivisesti myös niiden tuottamiseen (Wright & Holland, 2014). Tämä on helposti havaittavissa kun tutkitaan visuaalisia tai auditiivisia kuvia, sillä esimerkiksi mainokset välittävät sisällöstään kameratyön ja editoinnin avulla haluamaansa vaikutelmaa. Representaatioiden tuottaminen ei kuitenkaan ole ainoastaan kiinni mainosten kaltaisista konkreettisesti vaikuttamaan pyrkivistä kuvista, vaan sosiaalisen todellisuuden rakentuessa puheen avulla representaatioita, käsityksiä sekä normeja syntyy myös tavallisen arkipäiväisessä median ja sosiaalisen median sisällössä, kun samankaltaiset esitykset toistuvat yhä uudelleen ja uudelleen.

Mediassa puhutaan nais- ja miespoliitikoista keskenään eri tavoilla. Poliitikkoina naiset saavat vähemmän huomiota kuin miehet, ja heidän kohdallaan huomio kiinnittyy yhä useammin ulkonäköön, ikään tai perhesuhteisiin (Kytölahti, 2020, 13). Kaiken kaikkiaan mieheyteen ja naiseuteen liitetään erilaisia heikkouksia ja vahvuuksia, mikä näkyy politiikan kentällä siten, että miesten oletetaan olevan erikoisosaajia maskuliiniseksi mielletyissä tehtävissä ja vastaavasti naisten vahvuuksiksi nähdään sellaisten asioiden hoito, joihin liittyy empatiakykyä ja tunteiden ilmaisua (Kytölahti, 2020, 13). Johtamisasemaa pidetään yleisesti maskuliinisena tehtävänä (Kiamba, 2009, 8), mutta empatiakyky ja vuorovaikutustaidot eivät automaattisesti näyttäyty huonompina vaihtoehtoina, kuin rationaalisuus ja jämäkkyys. On siis mahdollista, että naispoliitikot hyötyvät siitä, jos heitä pidetään lempeinä ja luotettavina johtohahmoina, sillä näin ollen heidät saatetaan nähdä mieskollegoitansa myötätuntoisempina (Carlin & Winfrey, 2009, 328).

Naisjohtajuuteen yhdistettävistä positiivisista ominaisuuksista huolimatta on havaittu, että miesten suoriutuessa työtehtävistään, etenkin maskuliiniseksi mielletyistä tehtävistä hyvin, liitetään onnistuminen erityisesti henkilökohtaisiin kykyihin, kun taas samoista tehtävistä samalla menestyksellä suoriutuneesta naisesta puhutaan usein onnekkaana (Kytölähti, 2020, 13). Kaiken kaikkiaan median rooli sukupuolisteoreotyyppien ylläpitäjänä on vahva – media omalta osaltaan kannustaa tietynlaisten ominaisuuksien yhdistämistä kuhunkin sukupuoleen (Wright & Holland, 2014, 5). Tästä on haittaa etenkin naispoliitikoille, sillä sukupuolen esittäminen esteenä johtajuudelle kohdistuu useammin naisiin kuin miehiin (Wright & Holland, 2014, 5). Kokonaisuutena voidaan siis ajatella, että maskuliinisella politiikan kentällä mies on poliittisen johtajan normi ja nainen näyttäytyy ikään kuin poliittisena toisena. Kun representaatioiden toistotyötä tapahtuu puhuttaessa korostuneesti poliitikkojen sukupuolesta, vahvistaa tämä toistotyö käsitystä siitä, että sukupuoli on jotain, jolla on vaikutusta politiikan tekemiseen.

2.3 Aiemmat tutkimukset naispoliitikkojen mediarepresentaatioista

Naispoliitikkoja poliittisissa tehtävissä, sekä naisten tietä poliittisiin johtoasemiin on kansainvälisesti tutkittu melko paljon (ks. esim. Kuusipalo 2011; Kiamba, 2008), mutta tutkimus naispoliitikkoja koskevasta puheesta, sekä representaation tavoista mediassa on vähäisempää. Tämä johtuu siitä, että perinteisesti esimerkiksi uutismedia on ollut miesten dominoima alue ja tutkimus ei ole ollut erityisen kiinnostunut siitä, miten naispoliitikkoja kuvataan mediassa (Vavrus, 2002, 13 – 14). Aihe kuitenkin kiinnostaa tutkijoita yhä enemmän: naisjohtajien representaatioita käsitteleviä tutkimuksia on löydettävissä 2000-luvun alkupuoliskolta, sekä myös aivan viime vuosilta. Tämä voi mahdollisesti kertoa siitä, että tutkimusta naispoliitikkojen mediarepresentaatioista pidetään yhä tärkeämpänä tutkimuskohteena. Yksi feminististä mediatutkimusta voimakkaasti kiinnostanut osa-alue liittyy naisten esittämiseen ja stereotyyppien muodostumiseen mediassa (Pajuriutta, 2016, 23).

Tällaisia stereotypioita ja naisten esittämisen tapoja ovat tutkineet naispoliitikkojen mediarepresentaatioista kiinnostuneet Diana B. Carlin ja Kelly L. Winfrey. Carlin ja Winfrey (2009) tutkivat Hillary Clintoniin ja Sarah Paliniin kohdistuvaa seksististä puhetta mediassa vuoden 2008 Yhdysvaltain presidentin vaalien yhteydessä. Tutkimuksen myötä selvisi, että presidentin vaalien alla Clintonia ja Palinia käsitelleet mediajulkaisut kommentoivat molempia naispoliitikkoja perinteisiä naiseuteen liitettyjä stereotypioita esiin tuoden. Tällaiset stereotyyppiset kuvaukset muun muassa esineellistivät Clintonin ja Palinin, kyseenalaistivat poliitikkojen feminiinisyyden tai esittivät sen heikkoutena, sekä korostivat naisten äitiroolia politiikkaan liittyvissä kysymyksissä.

Näkyvässä roolissa Clintonia ja Palinia käsittelevissä mediajulkaisuissa oli myös poliitikkojen tytöttely, Carlinin ja Winfrey'n tutkimusartikkelissa nimetty *pet or child stereotype*. Tytöttelyssä ilmiönä on kyse siitä, että nainen kuvataan lapsenomaisena ja työtehtäviinsä ilman miehen apua kykenemättömänä (Carlin & Winfrey, 2009, 328). Mediaesitykset Clintonista ja Palinista antoivat ymmärtää, etteivät naiset ole yhtä eteväitä, eivätkä yhtä sopivia kuin miehet korkeisiin poliittisiin johtotehtäviin (Carlin & Winfrey, 2009, 339). Erityisen kiinnostavaa Clintoniin ja Paliniin kohdistuvan media-puheen tarkastelussa on huomata, että poliitikkojen erilaisesta poliittisesta taustasta huolimatta molempiin naisiin kohdistui vaalien aikana stereotypioivaa puhetta ja keskenään samankaltaista seksismiä (Carlin & Winfrey, 2009, 338 – 339).

Myös suomalaisia naisjohtajia koskevia tutkimuksia naispoliitikkojen mediarepresentaatioista on löydettävissä muutamia: Sanna Marinia koskevaa puhetta on aiemmin tutkinut Anna-Reetta Kytölähti maisterin tutkielmassaan *"In the past few days, the Prime Minister seems to have gotten a super woman's cape on her shoulders"* - A thematic analysis of representations of Sanna Marin in Finnish news media (2020), jossa Kytölähti keskittyy kuvaamaan puhetapoja uutismediassa ajanjaksolta, kun Marin valittiin pääministeriksi. Kytölähden havainnot heijastavat osittain samanlaisia esityksiä ja oletuksia naisjohtajista kuin Carlinin ja Winfrey'n tulokset: kun Marin valittiin

pääministeriksi, uutismaida kiinnitti erityisesti huomiota hänen nuoreen ikäänsä, sekä Marinin tasapainotteluun äitiyden ja poliitikkona toimimisen välillä (Kytölahti, 2020, 43). Uutismedian tarkastelun perusteella Marinin esimerkiksi oletettiin julkaisevan omilla sosiaalisen median käyttäjillään politiikkaan liittyvän sisällön lisäksi myös hänen henkilökohtaiseen elämäänsä kuuluvia asioita, luomaan itsestään kuvaa poliitikon lisäksi myös äitinä ja kumppanina (Kytölahti, 2020, 32 – 33). Kytölahti toteaa, että Marinin esiintyminen sosiaalisessa mediassa on melko samankaltaista hänen edeltäjänsä, Antti Rinteen kanssa, mutta on huomion arvoista, että Rinteen poseerauksessa perheensä kanssa, mediahuomio ei kiinnity siihen, millainen Rinne on isänä (Kytölahti, 2020, 32). Lähestymistapa Marinin ja Rinteen perhe-elämän ja poliitikkona toimimisen yhdistymiseen on siis varsin erilainen.

Clintonin ja Palinin mediarepresentaatioihin vertaillen on kiinnostavaa huomata, että Marinin ulkonäkö ei noussut mediajulkaisuissa ensisijaiseksi huomion kohteeksi. Selittävä tekijä tälle voi olla se, että Clintonista ja Palinista poiketen Marinin katsottiin esiintyvän sukupuolensa edustajana hyväksyttävällä tavalla, feminiinisenä, mutta ei liian tyttömäisenä (Kytölahti, 2020, 31). Marinaa käsittelevät mediajulkaisut esittivätkin hänet luonteeltaan pätevänä ja kunnianhimoisena, mutta myös lämpimänä ja yhteisöllisenä (Kytölahti, 2020, 37). Tästä voidaan päätellä, että naispoliitikon kunnianhimo, maskuliiniseksi katsotut ominaisuudet, hyväksytään, mikäli hän samanaikaisesti näyttää myös yhteisöllisenä henkilönä (Kytölahti, 2020, 37). Voidaan siis uutismediassa esiintyneen puheen näkökulmasta todeta, että Marin täyttää ulkonäöllisesti naispoliitikoilta vaaditut feminiiniset ominaisuudet, sekä tehtävänsä puolueesta huolehtijana, mutta hänen poliittista osaamistaan kyseenalaistetaan arvioimalla Marinin kypsyyttä pääministerin tehtäviin (Kytölahti, 2020, 43). Kokonaisuutena Kytölahden tutkimusaineistona olleiden uutismedian tuotantojen perusteella vaikuttaa siltä, että Marinin ei katsottu olevan kiinnostunut korrekkeista maskuliinisista teemoista, vaan nuorena naisena Marinin odotettiin työskentelevän kovasti ansaitakseen paikkansa maanjohtajana (Kytölahti, 2020, 43).

Aiempaan tutkimukseen tukeutuen, on erityisen kiinnostavaa tarkastella johtoasemissa oleviin naisiin kohdistuvaa puhetta Suomessa 2020-luvulla – maassa, jota pidetään maailmanlaajuisesti yhtenä tasa-arvoisimmista. Oma tutkielmani, jossa korostuu sosiaalisen median ja julkisen keskustelun rooli representaatioiden ja sosiaalisen maailman rakentumisessa sijoittuu feministisen- ja politiikan tutkimuksen kentälle hyvin, sillä huomioi ei uutismedian tai poliittisten julkaisujen tavoin keskeytyä alan ammattilaisten tai työntekijöiden näkökulmiin, vaan arkipäiväiseen puheeseen. Aiempien tutkimustulosten perusteella seksismillä on merkittävä rooli naispoliitikoita käsittelevässä mediapuheessa, minkä vuoksi koen erityisen tärkeäksi lisätä tutkimusta naisjohtajiin kohdistuvasta sukupuolikeskeisestä puheesta. Tämän lisäksi ajattelen, että Marinin hallitusta koskevan Twitter-aineiston tarkastelu ja näkökulma naiseuden saamista representaatioista on feministisen tutkimuksen kannalta ainutlaatuinen. Tutkielmani kirjoitushetkellä Marin on toiminut pääministerinä, ja samalla hänen hallituksensa on ollut virassa lähes kaksi vuotta. On kiinnostavaa ja tärkeää tutkia, millaista puhetta Mariniin ja hallitukseen kohdistuu tällä hetkellä arkipäiväisessä keskustelussa.

3 SUKUPUOLI JA VALTA

3.1 Sukupuoli

Sukupuolen ja siihen liittyvien ilmiöiden käsittelyssä osana tutkimusta on tärkeää määritellä se, mitä sukupuolella milloinkin tarkoitetaan. Tutkielmassani olennaista on ymmärtää sukupuoli toistuvien esitysten kautta rakentuvana, millä tarkoitetaan sitä, että sukupuoli on samojen tekojen ja esitysten suorittamista (Pajuriutta, 2016, 24). Tutkielmani käsitys sukupuolesta noudattaa Judith Butlerin (Butler, 2002) ajatusta siitä, että mieheys ja naiseus rakentuvat toistuvina suorituksina. Tärkeää on siis kiinnittää huomiota siihen, että sukupuoli ei ole jotain valmiiksi annettua vaan sitä tehdään jokapäiväisissä käytännöissä.

Suomen kielessä sukupuolelle on toistaiseksi olemassa ainoastaan sana ”sukupuoli”, kun taas esimerkiksi englannin kielinen feministinen tutkimus on määritellyt kaksi eri termiä kuvaamaan sukupuolta: perinteinen biologista sukupuolta tarkoittava *sex*, sekä sosiaalista sukupuolta kuvaava *gender*. Butlerille kulttuurillisesti rakentunut sukupuoli (*gender*) ei automaattisesti ole seurausta biologisesta sukupuolesta (*sex*), vaan se muodostuu kulttuurillisesti annettujen merkitysten perusteella (Butler, 2002, 9 – 10). Tästä näkökulmasta ei siis ole olennaista kiinnittää huomiota siihen, mitä ovat naiset ja miehet ja kuinka he fyysisesti eroavat toisistaan, vaan kiinnostus kohdistetaan naiseuden ja mieheyden saamiin merkityksiin ja representaatioihin. Butler esittääkin

kysymyksen siitä, tulisiko käsitys sukupuolesta muodostaa uudelleen kattamaan valtasuhteet jotka tuottavat käsitystä diskursiivista toimintaa edeltävästä sukupuolesta, ja näin ollen peittävät merkityskokonaisuuksien muodostumisen olennaisuuden sukupuolesta puhuttaessa (Butler, 2002, 11).

Koska kuitenkin elämme yhteiskunnassa, joka jakaa ihmisiä binäärisen tavan mukaisesti kahteen toisistaan poikkeavaan ja erilaisia ominaisuuksia omaavaan sukupuoleen, koen tärkeäksi kiinnittää huomiota ja kriittisesti arvioida sitä, millaiseksi ominaisuudeksi tutkielmani tapauksessa naiseus muodostuu. Kuten aiempien naispoliitikkoja koskevien representaatiotutkimusten perusteella voidaan todeta, naispoliitikoja kuvaillaan eri tavoilla kuin heidän mieskollegoitaan. On siis ensisijaista pohtia sitä, miksi näin on ja millaisia merkityksiä representaatioiden takana vaikuttaa, ja millaisia käsityksiä naiseudesta puhe mediassa mahdollisesti heijastaa. Tämä edellyttää ymmärrystä sukupuolen ja vallan suhteesta, jota tarkastelen seuraavaksi Michel Foucault'n tuottavan vallan näkökulmasta.

3.2 Foucault ja tuottava valta

Käytän tuottavan vallan tarkastelussa apuna erityisesti Kai Alhasen teosta Käytännöt ja ajattelu Michel Foucault'n filosofiassa (2007), sekä Johanna Kantolan artikkelia Sukupuoli ja valta, teoksessa Käsikirja sukupuoleen (2010). Valtaa tutkittaessa, erityisesti angloamerikkalaisesta näkökulmasta käsin, on hyvin usein keskitytty siihen, kenellä valtaa on ja kenellä sitä ei ole (Kantola, 2010, 84). Foucault'n tuottava valta poikkeaa tästä käsityksestä merkittävästi – kun valtaa pidetään tuottavana, sitä ajatellaan olevan kaikkialla. Yhteiskunnan hallinnan strategiat perustuvat valtasuhteille ja yksilöt, identiteetit ja intressit ovat vallan muokkaamia (Kantola, 2010, 84).

Artikkelissaan Kantola peilaa tuottavaa valtaa naiseuden käsitteeseen, todeten, ettei aitoa tai todellista naiseutta Foucault'n käsitysten mukaan ole olemassa, eikä naiseutta näin ollen ole löydettävissä vallan ulkopuolelta (Kantola, 2010, 84). Foucault'n

teoria tuottavasta vallasta sopii näin ollen myös Twitterissä esiintyvien puhetapojen tarkasteluun. Kun siis tutkielmani kiinnostuksen kohteesta, Marinin hallituksesta, keskustellaan tavalla jossa sukupuolen merkitys korostuu, nämä puhetavat synnyttävät ja vahvistavat naiseuden ymmärtämistä tietyllä tavalla. Yksinään, ilman valtasuhteita, naiseuden käsite ei pidä sisällään jonkinlaista olemuksellista naiseutta.

Tuottavan vallan yhteydessä Foucault'n filosofiassa käsitellään biovaltaa. Biovalta tai biopolitiikka on valtaa, joka kohdistuu ihmisiin nimenomaan elävinä olentoina, joita ohjataan vallan avulla kohti haluttuja päämääriä. (Alhanen, 2007, 140 - 142). Tutkielmassani tärkeää on kuitenkin biovallan sijaan ymmärtää ajatus normalisoivasta hallinnasta, joka Foucault'n mukaan on seurausta biovallasta. Normalisoivan hallinnan avulla muodostetaan normeja, joihin ihmisiä pyritään sopeuttamaan (Alhanen, 2007, 143). Mikäli normit mielletään universaaleiksi, niitä voidaan soveltaa kaikkiin kyseisen normin edustajiin (Alhanen, 2007, 143).

Naiseuden näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että naiseudesta ominaisuutena muodostetaan tietynlainen malli tai normi määrittelemään sitä, millaista käyttäytymistä naiskategorian edustajilta odotetaan, ja millaisia piirteitä heihin liitetään. Butler kutsuu tätä normittavan vallan muodostumisprosessia heteroseksuaaliseksi matriksiksi (*heterosexual matrix*), jolla hän tarkoittaa ikään kuin kulttuurista kehystä, jonka kautta kehot ja sukupuolet ymmärretään luonnollisiksi (Butler, 2002, 194) Tällaiset tietyille kategorialle määritellyt luonnolliset piirteet, normit, vaativat kriittistä suhtautumista: onko mitenkään mahdollista yhdistää tietynlaisia käyttäytymismalleja ja ominaisuus odotuksia niinkin laajaan kategoriaan kuin esimerkiksi nainen? Tutkielmassani kiinnitän huomiota siihen, millaisia oletuksia normalisoiva hallinta asettaa naiseudelle ja kuinka se on yhteydessä representaatioiden rakentumiseen.

4 AINEISTO JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

4.1 Aineiston esittely

Valitsin tutkimusaineistokseni 80 suomenkielistä twiittiä heinä – syyskuun 2021 ajalta, joissa pääministeri Sanna Marinista tai hallituksesta kokonaisuutena puhutaan sukupuolta, tässä tapauksessa naiseutta, korostavalla tavalla. Aineistoni rajautui käsittelemään twiittejä heinä – syyskuulta 2021 sen vuoksi, että halusin tarkasteltavakseni nimenomaan mahdollisimman viimeaikaista keskustelua hallituksesta. Marinin hallitus astui virkaan juuri ennen Covid19-pandemian alkua ja hallitus onkin ollut julkisen keskustelun tähtäimessä erityisen vahvasti koko pandemian ajan, joka on edelleen käynnissä tätä kirjoittaessani. Tästä huolimatta en kuitenkaan halua varsinaisesti keskittyä kuvaamaan korona-ajan keskustelua sosiaalisessa mediassa, vaan tavoitteenani on tutkia sitä, miten johtoasemissa olevista naisista puhutaan tavallisen arkipäiväisessä keskustelussa. Mielestäni on kuitenkin tärkeää huomioida, että Marinin hallituksen saamaa ylistystä sekä kritiikkiä värittää edelleen vahvasti ihmisten käsitys hallituksen koronatoimien onnistumisesta tai epäonnistumisesta.

Marinin hallitus koostuu 19 ministeristä ja sen muodostavat Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue, Suomen Keskusta, Vihreä Liitto, Vasemmistoliitto ja Suomen ruotsalainen kansanpuolue. Juuri Marinin ja hänen hallituksensa

tarkasteleminen liittyen naispolitiikkoja koskeviin representaatioihin on tietoinen valinta, sillä Marinin hallitus on varsin poikkeuksellisesti naisenemmistöinen. Naisenemmistö Suomen hallituksessa on suhteellisen harvinaista, sillä edellisen kerran näin on ollut Matti Vanhasen II hallituksessa vuonna 2007 (Valtioneuvosto, 2020). Tämä tekee Marinin hallituksesta kokoonpanoltaan kiinnostusta herättävän, minkä lisäksi Marin itse on saanut paljon kansainvälistä huomiota liittyen hänen poikkeuksellisuuteensa nuorena naispääministerinä. Twitterissä vaikuttavan puheen näkökulmasta Marinin hallitus on myös mielekäs tarkastelun kohde, mikäli halutaan kiinnittää huomiota naisjohtajiin kohdistuvaan julkiseen keskusteluun. Tämä johtuu siitä, että hallituksen jäsenet ja heidän toimintansa itsessään ovat päivittäisen keskustelun kohde sosiaalisessa mediassa. Naishallituksesta keskustelevat twiitit henkilöityvät vahvasti etenkin pääministeri Mariniin, sekä hallituspuolueiden puheenjohtajina toimiviin Li Anderssoniin, Maria Ohisaloon, Anna-Maja Henrikssoniin ja Annika Saarikkoon.

Koska halusin nimenomaan hakutuloksia, joissa Marinin tai hallituksen naiseus jollakin tavalla tuodaan esille, rajasin hakuni myös tämän mukaisesti. Keräsin hyödyntämäni twiitit käyttämällä Twitterin tarkennettu haku-toimintoa. Tarkennettu haku on erinomainen väline, mikäli haluaa löytää twiittejä tiettyyn aihealueeseen liittyen, sillä haku on mahdollista rajata esimerkiksi yhden sanaryhmän, päivämäärän tai hashtagin mukaan. Pyrin valitsemaan hakusanani mahdollisimman neutraalilla tavalla, jotta toimisin tieteen eettisten periaatteiden mukaisesti, sekä saisin kattavia ja monipuolisia hakutuloksia. Hakusanat joita käytin olivat "Sanna Marin" "naishallitus", "hallitus sukupuoli", "hallitusviisikko" sekä "tyttöhallitus", varsin yleisesti vakiintunut termi, joka on ollut käytössä sosiaalisessa mediassa käytävässä julkisessa keskustelussa sitten joulukuun 2019.

4.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset joiden avulla lähestyn aineistoani ovat seuraavat: 1) *Miten sukupuoli tuodaan esille keskusteltaessa Sanna Marinista sekä hallituksesta kokonaisuutena?* ja 2) *Millaista kuvaa naiseudesta ja naisista johtajina tarkastelun kohteena olevat twiitit luovat?* Aiemmassa luvussa esittelemieni naispoliitikkojen representaatioita käsittelevissä tutkimuksissa (Kytölähti, 2020; Carlin & Winfrey, 2009) esiintyy stereotyyppisten täyteisiä kuvauksia naispoliitikoista, ja tarkoitukseni onkin aiempaan tutkimukseen tukeutuen selvittää, mitä samanlaista ja mitä mahdollisesti erilaista ja uutta twiittiaineisto suomalaisista naispoliitikoista tuo esille. Lähestymistapani aineiston tarkasteluun on kriittisen arvioiva, sillä käsittelen tasa-arvon näkökulmasta latautuneita yhteiskunnassa vaikuttavia representaatioita. Yhdyn tutkielmassani sosiaalisen konstruktionismin – tutkimussuunnan, johon palaan luvussa viisi – käsitykseen siitä, että kieli ja puhettavat muokkaavat sosiaalista maailmaa. Pysin siis tutkimuskysymysteni avulla selvittämään, millaiseksi käsitys naiseudesta ja naisista johtajina mahdollisesti muodostuu Twitterissä tuotetun puheen seurauksena, tai ainakin millaisia representaatioita twiitit ylläpitävät, tukevat tai vastustavat.

4.3 Twitter aineiston lähteenä

Kerään tutkielmassani tarkasteltavan aineiston sosiaalisesta mediasta, minkä vuoksi on tärkeää olla tietoinen sosiaalisen median käyttöön tutkimusaineistona liittyvistä hyödyistä ja haitoista, sekä mahdollisista esteistä. Koska hyödynnän tutkielmassani Twitter-aineistoa, tarkastelen seuraavaksi sitä, millainen Twitter on alustana ja mitkä asiat Twitter-aineistoa käsitellessä täytyy ottaa huomioon. Lopuksi perustelen, miksi valitsin tutkielmani aineistoksi juuri twiitit ja selitän, kuinka hyödynnän Twitteriä tutkielmassani.

Twitteristä poikkeuksellisen sosiaalisen median alustan tekee se, että palvelu on kaikille avoin. Tämä tarkoittaa sitä, että Twitterissä viestintä on julkista ja myös Twitteriin rekisteröitymättömät henkilöt pystyvät selaamaan palvelua (Isotaulus,

Jussila & Matikainen, 2018, 9). Twitterissä myös kynnys olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa on huomattavan matala ja tämä yhdistettynä palvelun avoimuuteen tekee Twitteristä yhteiskunnallisesti merkittävän alustan. Näistä syistä johtuen Twitteristä on tullut erityisen suosittu politiikassa, journalismissa ja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa (Isotaulus ym., 2018, 9).

Twiittien käyttöön tieteellisessä tutkimuksessa liittyy kuitenkin eettisiä haasteita, jotka on tärkeää ottaa huomioon tutkimusta tehdessä. Ensinnäkin twiittaajien anonymiteetti on pyrittävä säilyttämään, ja tutkimuksen tekijän on huolehdittava siitä, että tutkimuksessa käytetyt twiitit eivät millään tavoin vahingoita tutkittavia henkilöitä (Jauhiainen, 2019). Omassa tutkielmassani otan tämän huomioon siten, että tarkastelemani twiitit eivät henkilöidy yhteenkään käyttäjään, vaan twiittaajien anonymiys säilyy. Tutkielmani kannalta ei ole kiinnostavaa se, kuka tekstiä tuottaa, vaan mielekästä on Twitterissä esiintyvän puheen luokittelu ja tulkinta. Pyrin siis jakaamaan aineistoni erilaisiin kategorioihin twiiteissä esiintyvien puhetapojen perusteella, enkä esimerkiksi hyödynnä aineiston analyysissä ja esittelyssä suoria lainauksia.

Kiinnostuin Twitteristä aineistona sen yhteiskunnallisuuden, ajankohtaisuuden ja nopeatahtisen keskustelun vuoksi. Haluan tutkielmassani kiinnittää huomiota tapoihin, joilla naisjohtajista puhutaan tavallisen arkipäiväisessä keskustelussa, tavallisten ihmisten toimesta, sen sijaan, että olisin valinnut tarkasteltavakseni tietyn ihmisryhmän, esimerkiksi toiset poliitikot tai uutismedian. Twitterin hyödyntämisessä toinen kiinnostava puoli on sen vuorovaikutuksellisuus, sillä palvelu täyttyy ihmisten twiiteistä, uudelleentwiiteistä ja vastauksista päivittäin. Nopeasti päivittyvässä ja muuttuvassa alustassa on myös omat haasteensa, jotka pyrin ottamaan huomioon aineistoa analysoidessani.

Esimerkki tällaisista haasteista on se, että Twitterissä kuka vaan voi sanoa mitä vaan 280 merkkimäärän rajoissa. On mahdollista, että twiittaajat perustelisivat kannanottojaan monipuolisemmin ja paremman maun mukaisesti, mikäli

merkkimäärä olisi laajempi. Twiittejä läpikäydessä onkin ensisijaisen tärkeää tiedostaa tekstin tuottamisen rajallisuus, silloin kun twiittejä hyödynnetään tutkimuksen aineistona. Twitterin avoimuus ja viestinnän helppous ovat etuja, jotka mahdollistavat vuorovaikutuksellisen julkisen keskustelun, mutta Twitter on tämän vuoksi myös antoisa alusta vihapuheelle ja perustelemattomille väitteille. Aineistoa kerätessäni olen ottanut tämän huomioon siten, että olen tietoisesti valinnut aineistoksi twiittejä, joissa ei esiinny väkivaltaan liittyviä viittauksia tai vahingoittamaan pyrkivää kieltä.

5 DISKURSSIANALYYSI

5.1 Diskurssin tutkimus

Toteutan tutkielmani laadullisena tutkimuksena, mikä aineiston analyysin näkökulmasta tarkoittaa sitä, että aineiston pohjalta tehdään havaintoja, minkä jälkeen kyseisiä havaintoja tarkastellaan tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta käsin (Alasuutari, 2012). Diskurssianalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen vaihtoehtoista ja sen sovellusala kattaa useita kiinnostavia tutkimuskysymyksiä (Jokinen, Juhila & Suoninen, 1999, 9). Käytän tutkimusmenetelmänäni diskurssianalyysiä, sillä olen ensisijaisesti kiinnostunut naisjohtajia koskevan puheen tarkastelusta. Kielen ja tekstin selittäjäksi, sekä oman tutkimukseni havainnollistajaksi diskurssianalyysi sopii erityisen hyvin, sillä sen keinoin pyritään analysoimaan todellisten ihmisten arjessa sellaisenaan tuottamaa puhetta, sekä kiinnittämään huomiota kielenkäytön vaikutuksiin ja seurauksiin (Pynnönen, 2013, 5). Diskurssianalyyttistä tutkimusmetodia hahmotellessani hyödynnän erityisesti Anu Pynnösen artikkelia *Diskurssianalyysi : tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen* (2013). Artikkelissaan Pynnönen havainnollistaa diskurssin käsitettä, diskurssianalyysia tutkimusmenetelmänä, sekä kiinnittää erityistä huomiota diskurssiin vallankäyttönä.

Käsitteenä diskurssi on hankala ja jopa mahdoton määritellä yksiselitteisesti. Itse ajattelenkin, että täydellisen käsitteellistämisen sijaan on tärkeämpää ymmärtää diskurssi osana tietynlaista kontekstia, ja diskursseja käsittelevän tutkijan on näin ollen ensisijaisen tärkeää määritellä, mitä hän milloinkin diskurssilla tarkoittaa. Diskurssin tutkimus lähtee siitä oletuksesta, että tekstit ja puhe eivät vain kuvaa jotain jo olemassa olevaa, vaan ne alituisesti muokkaavat sosiaalista maailmaa (Pynnönen, 2013, 4 – 5). Pidämme usein maailmaa ikään kuin valmiiksi rakentuneena, emmekä aina tule ajatelleeksi sitä, että puheella ja tekstillä on merkittävä rooli todellisuuden tuottamisessa. Diskurssianalyysin perusajatuksena onkin kielenkäytön tarkasteleminen tekemisenä ja toimintana, jolloin kiinnostus kohdistetaan siihen, millaisia kuvauksia ja selityksiä eri tilanteissa käytetään ja millaisia seurauksia kyseisillä selityksillä tai asiointiloilla rakennetaan (Jokinen ym., 1999, 17 – 18). Erilaisten tilanteiden analyysi kiinnittää huomionsa diskurssien toimintaan – se tarjoaa mahdollisuuden analysoida itsestäänselvinä pitämiämme asioita ja syitä, miksi toimimme niin kuin toimimme (Pynnönen, 2013, 5).

Tässä tutkielmassa diskurssit näyttäytyvät todellisuuden rakentajina ja erilaisten representaatioiden ylläpitäjinä. Keskityn havainnoimaan sitä, millä tavalla naisjohtajista puhutaan, ja millaista käsitystä naiseudesta Marina ja hallitusta kuvaavat twiitit luovat. Kuten mainitsin tämän luvun aiemmassa kappaleessa, diskurssin tutkijan on ensisijaisen tärkeää määritellä diskurssin merkitys kontekstin mukaisesti. Tutkielmani kannalta on olennaista hahmottaa diskurssi siten, että huomio tutkimuksessa kiinnitetään siihen, miten jokin asia sanotaan ja millaiseksi tämä tapa puhua kyseisen asian tai ilmiön tuottaa.

5.2 Kriittinen diskurssianalyysi

Kuten diskurssin käsitettä, myös diskurssianalyysiä on mahdollista lähestyä useasta eri näkökulmasta, joista itse valitsin kriittisen lähestymistavan. Kriittisen diskurssianalyysin avulla kiinnitetään huomiota siihen, miten sosiaalista valtaa

ylläpidetään, mutta myös vastustetaan puheen ja tekstin avulla sosiaalisessa ja yhteiskunnallisessa maailmassa (Pynnönen, 2013, 28). Kriittisen diskurssianalyysin kautta voidaan hahmottaa diskursiivisen toiminnan tapa rakentaa valtaa ja instituutioita yleisesti itsestäänselvinä pidettyjen merkitysten kautta, jotka suosivat joitakin toimijoita ja vastaavasti syrjäyttävät toisia (Pynnönen, 2013, 28 - 29).

Kriittisen diskurssianalyysin erityisen huomion kohteena ovat instituutiot, kuten media, sillä ne tuottavat diskursseja ja pitävät yllä dominoivia intressejä, jotka jättävät ulkopuolelle poliittisesti marginalisoidut ryhmät, esimerkiksi etniset vähemmistöt, naiset ja lapset (Bucholz, 2003, 57). Kyse on siis valtasuhteista, joita voi vallan ja diskurssin näkökulmasta tarkastella esimerkiksi kysymällä, miten erilaisilla sosiaalisilla ryhmillä on mahdollisuus osallistua yksityiseen tai julkiseen diskurssiin, ja miten tämä synnyttää epätasa-arvoa (Pynnönen, 2013, 29). Oman tutkielmani kannalta on kiinnostavaa kiinnittää huomiota siihen, millainen naisjohtajan tyypillisesti käsitetään politiikan tekijänä olevan. On mahdollista, että tämä on yhteydessä siihen, millaisten kysymysten ratkaisuun ja millaisiin työtehtäviin naispolitiikon on sosiaalisesti hyväksyttyä osallistua.

Pyrin tuomaan diskursiivisen toiminnan rakentavan vallan esiin tarkastelemalla naiseuden ja erityisesti naisjohtajuuden ympärillä vaikuttavia valtarakenteita, ja sitä millaista representaatiota naiseudesta aineistonani hyödyntämät twiitit ylläpitävät tai vastustavat. Tutkielmassani tarkoitukseni on myös kohdistaa ideologista kritiikkiä tutkimusaineistoani kohtaan. Ideologisella kritiikillä tarkoitetaan pureutumista legitimizeetin, epätasa-arvon ja riiston tuottamisen käytäntöihin, eli sitä miten ihmiset saadaan diskurssin kautta hyväksymään alistussuhteet välttämättömänä osana yhteiskuntaa (Pynnönen, 2013, 30). Käytännössä on siis kyse jo aiemmassa luvussa käsittelemästäni puhetaojen toistotyöstä. Kun tietynlaista kuvaa tuotetaan päivittäin tekstin ja puheen avulla, ajan kanssa siitä muodostuu totuudenomainen käsitys. Tämä on erityisen tärkeää tiedostaa, kun kyseessä on jotakin ihmisryhmää alistavat käytännöt ja puhetajat.

5.3 Sosiaalinen konstruktionismi

Kuten diskurssin tutkimus, myös sosiaalinen konstruktionismi on kiinnostunut siitä, millainen vaikutus kielellä ja puhetavoilla on sosiaaliseen todellisuuteen. Sosiaalinen konstruktionismi yhdistyykin tutkielmassani kriittiseen diskurssianalyysiin, kun keskityn kuvaamaan kielellisesti rakentuvia sosiaalisen vallan muotoutumia. Sosiaalinen konstruktionismi kiinnittää huomionsa ihmisille luonnollisesti syntyvään kuvaan siitä, että heitä ympäröivä maailma sellaisenaan on todellinen ja että sitä myös kuvataan sen mukaisesti (Tammi, 2019, 9). Sosiaalinen konstruktionismi ei ota oletusta annettuna, vaan tarjoaa vaihtoehdon tälle käsitykselle, ja esittää, että kun maailmaa ajatellaan ja siitä puhutaan, sitä aletaan välttämättä myös representoida (Tammi, 2019, 9). Puheen kautta ikään kuin luodaan kertomuksia ja kuvauksia siitä, millainen maailma tai sen eri osat ovat. Tutkielmassani pyrin sosiaalisen konstruktionismin avulla tarkastelemaan, millaisia representaatioita naiseudelle annetaan, ja millä tavoin ihmiset luovat niitä sosiaalisessa mediassa tapahtuvan puheen kautta.

Ihmisillä on sosiaalisesti jaettua tietoa siitä, millaisia merkityksiä tietyllä tavalla nimeytyt asiat, esineet ja instituutiot pitävät sisällään. Peter L. Berger ja Thomas Luckmann (1966, suomennettu 1994) esittävät ajatuksen siitä, että ihmiset jaottelevat toisiaan alituisesti erilaisiin kategorioihin, tyyppityksiin, joiden kautta todellisuus koetaan. Tyyppityksissä on kyse siitä, että ne ovat sovellettavissa keneen tahansa kategorian edustajaan (Berger & Luckmann, 1994, 42). Näin ollen tyyppitykset mahdollistavat sen, että meille muodostuu tietynlainen kuva siitä, millainen on esimerkiksi suomalainen, äiti tai yliopisto-opiskelija, ja mitä minkäkin kategorian edustajilta odotetaan. Käytännössä tyyppitykset ovat hyvin samankaltaisia kuin normit Foucault'n normalisoivan hallinnan teoriassa. Molemmissa yleiset ja laajatkin kategoriat saavat tekojen ja puhe- tapojen kautta yleisesti hyväksytyjä merkityksiä.

Asioiden jakaminen eri kategorioihin ja tyyppityksiin on hyvin luonnollista ihmisille, sillä arkielämä ja yhteiskunta näyttäytyvät helpommin hahmotettavina kokonaisuuksina, jos tietyiltä asioilta ja instituutioilta voi odottaa niille määritellyjä piirteitä ja

toimintatapoja. Ajattelen kuitenkin, että tyyppityksiin on suhtauduttava kriittisesti, sillä on mahdotonta olettaa, että kategoriat ”suomalainen” tai ”yliopisto-opiskelija” pitäisivät sisällään identtisiä ominaisuuksia, tai yksilöt kategorioiden takana toimisivat läheskään aina keskenään samankaltaisin tavoin. Jokaisen naisen tai naispoliitikon mieltäminen keskenään samalla tavoin toimiviksi tai piirteiltään samankaltaisiksi ei voi olla yhteiskunnallisesti kestävä, eikä edes arkielämän toimintaa hyödyttävää.

Twitter-aineistoa analysoidessani pohdin sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta naiseuden ja naisjohtajuuden saamia merkityksiä. Naiseuden voidaan ajatella olevan Bergerin ja Luckmannin (1994) käsityksen mukainen tyyppitys, joskin huomattavasti laajempi sellainen, sillä karkeasti puolet maailman väkiluvusta kuuluu kategoriaan. Poliittinen johtajuus mielletään tyyppillisesti maskuliiniseksi lajiksi, jossa onnistuva nainen saa osakseen onnistuvaan mieheen erilaista kohtelua (Kytölähti, 2020). Jos naiseus pitää sisällään politiikan tekemisen näkökulmasta negatiivisia representaatioita ja mielleyhtymiä, millainen vaikutus tällä on poliittisissa johtoasemissa toimiviin naisiin ja heidän vastaanottoonsa politiikan kentällä?

6 AINEISTON ANALYYSI

Tässä luvussa siirryn tarkastelemaan Twitteristä keräämääni aineistoa ja analysoimaan sitä kriittisen diskurssianalyysin, sekä esittelemäni tutkimuskirjallisuuden näkökulmasta. Twiiteissä toistuvien Marinin hallituksen sukupuolta korostavien puhetapojen perusteella olen muodostanut neljä erilaista luokitusta tai diskurssia: *kokematon tyttöhallitus, lemmikki, naisvoimaantumisen ja sukupuolen merkityksen kyseenalaistaminen*. Jokaisen neljän diskurssin tarkastelussa on huomionarvoista se, etteivät valitsemani hakusanat vaikuttaneet juurikaan kategorioiden muodostumiseen, vaan jokaisella käyttämälläni hakusanalla (Sanna Marin, hallitus sukupuoli, naishallitus, hallitusviisikko ja tyttöhallitus) löytyi toisistaan poikkeavia twiittejä, jotka sopivat useampaan kategoriaan. Keskityn seuraavaksi kuvaamaan jokaista näistä puheen luokitteluista yksi kerrallaan, samalla pyrkien vastaamaan molempiin tutkimuskysymyksiini: 1) *Miten sukupuoli tuodaan esille keskusteltaessa Sanna Marinista sekä hallituksesta kokonaisuutena* ja 2) *Millaista kuvaa naiseudesta ja naisista johtajina tarkastelun kohteena olevat twiitit luovat?*

6.1 Kokematon tyttöhallitus

Ensimmäinen puhetapa *kokematon tyttöhallitus* korostuu tarkastelemissani twiiteissä selkeästi eniten. Tällaista puhetta sisältävät twiitit antavat ymmärtää, että *tyttöys* ja *naisuus* ovat ominaisuutena ensisijaisia syitä Marinin hallituksen huonoihin päätöksiin, tuloksiin ja muulla tavoin politiikassa toimimiseen. Se, että Marinin

hallitus on naisenemmistöinen tuodaan esille puhumalla tyttö- tai naishallituksesta ja sen yhteydessä käyttämällä adjektiiveja, kuten "epäpätevä", "surkea", "huono", "kyvytön" ja "hölmö". Myös negatiivissävytteisiä uutisia, esimerkiksi korkeista työttömyyslukuista Suomessa, sekä koronapandemian päätöksenteon epäonnistumisesta, perustellaan yksinkertaisesti naishallituksen olemassaololla. Tässä yhteydessä tuodaan esille hallituksen epäpätevyyttä muun muassa toivomalla, että nykyinen hallitus jäisi viimeiseksi naishallitukseksi, sekä lisäämällä, että tyttöhallituksen jälkiä korjailtaisiin vielä pitkään.

On hyvä kiinnittää huomiota siihen, että twiiteissä käytetty kieli muistuttaa kovasti yleiseen kielenkäyttöön vakiintuneita ilmauksia, joissa naiseus ja tyttöys näyttäytyvät loukkauksina. Tällaisia ilmauksia ovat esimerkiksi "heittää kuin tyttö" tai "juosta kuin tyttö" joista molemmat ovat arkipäiväisissä käytännöissä ja yhteiskunnan rakenteissa vaikuttavan naisvihan ilmentymiä. Jo olemassaolevat representaatiot naiseudesta ja naisjohtajuudesta heijastuvat vahvasti Twitter-keskusteluihin ja sanavalinnoillaan twiitit myös ylläpitävät kyseisiä representaatioita. Twiiteissä korostuu ajatus siitä, että naispoliitikot ovat tehtävissään epäpäteviä ja irrationaalisia, verrattuna lähtökohtaisesti eri tavoilla toimiviin miespoliitikkoihin. Twiiteistä välittyy vallitseva käsitys siitä, että maata voi johtaa "kuin tyttö" ja tällainen johtaminen ei ole järkevää, eikä varsinkaan yhteisen edun mukaista.

Kokematon tyttöhallitus-diskurssin twiittejä on mahdollista tarkastella Foucault'n normalisoivan hallinnan teorian näkökulmasta. Diskurssin twiitit antavat selkeästi ymmärtää, että on olemassa jonkinlaista aitoa ja olemuksellista naiseutta ja mieheyttä, ja tämän vuoksi naiset ja miehet toimivat jollakin tietyllä tavalla ja ovat keskenään hyviä eri asioissa. Twiittipuheessa vaikuttava oletus on se, että naisjohtajat ovat "epäpäteviä" tai "kyvyttömiä", mikä on osoitus normittavista valtarakenteista. Foucault'n käsityksen mukaan ihmisiä ohjailaan erilaisten normien avulla, jotka säätelevät eri elämäntilanteita (Kantola, 2010, 84 – 85). Valta siis synnyttää ihmisyyden malleja, joiden mukaisesti kaikki ihmiset käyttäytyvät tai heidän tulisi käyttäytyä (Alhanen, 2007, 143). Twiittipuheen taustalla voidaan nähdä normalisoivaa hallintaa,

joka yhdistää kaikki naiset yhdeksi kategoriaksi ja liittää heihin tietynlaisia ominaispiirteitä. Jos Marinin naishallitus on ”kyvytön” ja tarvitsee avukseen miespoliitikkoja selvitäkseen työtehtävistään, taustalla oleva käsitys, representaatioiden kokonaisuus, antaa ymmärtää, että mies on naista kyvykkäämpi poliittisissa johtotehtävissä. Tämä itsessään on hyvin ongelmallista sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta, sillä sosiaalinen todellisuus on sitä, miten sen merkityskokonaisuuksien kautta luomme. Puhe ja sanavalinnat muodostavat kuvauksia eri asioista ja näiden esitysten ja representaatioiden toistumisen myötä ne myös näyttävät todellisina. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen ihmisten toiminnan myötä on usein huomaamatonta (Tammi, 2019, 9), minkä vuoksi representaatioiden merkittävyyden on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota.

6.2 Lemmikki

Lemmikidiskurssin twiitit ilmentävät samaa stereotypiaa kuin Carlinin ja Winfreyn (2009) tutkimuksessaan esiin nostama *pet stereotype*, jota käytettiin Clintonin ja Palinin poliittisen uskottavuuden mitätöimiseen vuoden 2008 Yhdysvaltain presidentinvaalien alla. Lemmikkistereotypian kuvauksissa naisjohtaja näyttää ikään kuin lapsenomaisena maskottina, joka tarvitsee kyvykkäämmän miehen avukseen työtehtäviensä hoitoon (Carlin & Winfrey, 2009, 328). Palinin tapauksessa tämä näkyi siten, että Palin näyttäytyi kampanja-esiintymisissä keulakuvana republikaanien presidenttiehdokkaalle, John McCainille, minkä lisäksi McCain puhui Palinista kuin omasta lapsestaan (Carlin & Winfrey, 2009, 336). Clintonin media puolestaan esitti aviomiehensä Bill Clintonin avusta riippuvaisena, korostaen tämän roolia ensisijaisesti Bill Clintonin vaimona eikä varapresidentiksi pyrkivänä poliitikkona (Carlin & Winfrey, 2009, 336 – 337). Sekä Palinin, että Clintonin tapauksessa mediarepresentaatiot muodostuivat naisten poliittista kyvykkyyttä arvioivasta puheesta.

Lemmikidiskurssiin jakamani twiitit noudattavat samanlaista naisjohtajien osaamisen mitätöintä ja maskotinkaltaiseksi karikatyyriksi heijastamista kuin

mediapuhe Clintonin ja Palinin tapauksessa. Marinin hallitusta kuvailevissa twiiteissä hallitus, naisenemmistöisyys mainittuna, näyttäytyy ”söpönä” ”herttaisena” ja ”hölmönä”, minkä lisäksi hallituksen jäsenet ”höpisevät”, ”sössöttävät” ja ovat ”mustiksia”. Hallitusviisikko milloin *juoksentelee höpisevässä* naistenlehdissä, milloin *leikkii* Suomen hallitusta, milloin järjestää *draama-esityksiä* poliittiseen päätöksentekoon liittyvissä asioissa. Tässä yhteydessä myös hallituksen, ja erityisesti Marinin ulkonäkö nostetaan esille vahvasti. Twiiteissä luodaan kuvaa siitä, että Marin on suosittu pääministerinä ensisijaisesti ulkonäkönsä vuoksi ja että hän on kansainvälisestikin herättänyt huomiota poliittisena johtajana juuri tästä syystä. Muotilehtien kansissa poseerannut Marin näyttäytyy ulkonäkönsä vankina, twiittien antaessa ymmärtää, että ulkonäöllä olisi ratkaiseva vaikutus asiantuntemukseen. Twiiteissä edustava ulkonäkö ja pätevyys poliittisissa tehtävissä nähdään ikään kuin vastakohtina toisilleen, samalla kuitenkin korostaen hyötyä, jonka Marin on ulkonäkönsä avulla saanut. Arvostelun sävy on vihaista ja halventavaa, sillä twiiteistä välittyy vaikutelma, että hallituksen jäsenet olisivat osaamattomina ja kokemattomina, aivan kuin sattumanvaraisesti valittu poliittisiin johtoasemiin. Ja ennen kaikkea – hallitus ja Marin ovat mieskollegoilta saatavan avun tarpeessa.

Tässä suhteessa twiittien pohjalta tekemäni havainnot poikkeavat Kytölahden (2020) tekemistä havainnoista koskien Marinin mediarepresentaatioita vuodelta 2019. Kytölahden mukaan uutismedia ei kiinnittänyt erityistä huomiota Marinin ulkonäköön, ainakaan samanlaisessa suhteessa kuin esimerkiksi pääministerin nuoreen ikään (Kytölahti, 2020). Omat havaintoni ovat päinvastaisia: twiiteissä Marinin ulkonäkö nostetaan tavalla tai toisella esiin jopa useammin kuin hänen ikänsä. Tähän voi olla useita syitä, kuten esimerkiksi se, että uutismedia ja twiitit ovat keskenään hyvin erilaisia aineistoja ja niissä käytetty kieli ja sanavalinnat poikkeavat toisistaan suurestikin. On myös mahdollista, että Kytölahden suorittaman analyysin aikaan Marinin ura pääministerinä oli vasta alkamassa, minkä vuoksi hänen ulkonäkönsä ei noussut mediapuheessa ensisijaiseksi. Marinin kaksivuotisen pääministeriuran aikana mediahuomio koskien hänen ulkonäköään on ollut varsin

yleistä, ja uutisotsikoihin ovat päässeet toistuvasti esimerkiksi Marinin hiustyyli sekä asu- ja asustevalinnat.

6.3 Naisvoimaantuminen

Tutkielmani aineistossa naisvoimaantuminen näyttäytyy ajatuksena poliittisesta voimaantumisesta. Poliittisella voimaantumisella tarkoitetaan sitä, että jokin altavastajaan ollut ryhmä on saavuttanut merkittävän edustuksen ja vaikutuksen poliittiseen päätöksentekoon (Bobo & Franklin, 1990) Tarkastelemissani twiiteissä naisvoimaantuminen-diskurssissa on kyse siitä, että naisjohtajat nähdään suunnannäyttäjinä ja esikuvina toisille naisille ja tytöille, ja heidän nousunsa korkeille poliittisille johtoasemille merkitsee tasa-arvon toteutumista – ainakin jollakin tavalla. Diskurssin twiitit vahvistavat käsitystä siitä, että politiikkaa pidetään perinteisesti maskuliinisena toimi-alueena ja politiikassa korkeaan asemaan nouseva nainen on osoitus siitä, että muillakin tytöillä ja naisilla on mahdollisuus korkeiden johtoasemien tavoitteluun.

Naisvoimaantumisdiskurssin twiitit ovat siis sävyltään positiivisia. Twiitit keskittyvät kuvaamaan erityisesti Marinin ikää ja sukupuolta tärkeinä, uudistushenkisinä ja poliitikolle sopivina ominaisuuksina. Twiiteissä naishallitusta kuvataan ”ihanana” sekä ”upeana”, minkä lisäksi *tyttöhallituksen* onnistumisiin viitataan ylpeydellä siitä, että kokemattomuudesta ja kyvyttömyydestä kritisoitu hallitus on onnistunut työtehtävissään yhtä hyvin tai paremmin kuin edeltäjänsä. Naisvoimaantumista heijastavissa twiiteissä on nähtävissä myös vastakkainasettelua suhteessa Marinin hallitusta sukupuolen perusteella arvostelleisiin twiitteihin. Tämä tulee esiin twiiteissä, jotka nostavat esille hallituksen onnistumisia kiittämällä ”tyttöhallitusta”. Vastakkainasettelut ja suorat vastaukset itsessään heijastavat hyvin twitterin luonnetta vuorovaikutteisena palveluna – reagointi, twiittien lainaaminen ja palvelun nopeatahtisuus mahdollistavat yhteisten aiheiden pyörimisen ja keskusteluihin osallistumisen.

Twiiittikeskusteluissa on myös huomionarvoista se, että äitiys mielletään niissä positiiviseksi ominaisuudeksi poliittiselle johtajalle, ja perinteisesti vastakohtiksi mielletyt uranaisuus ja äitiys ovat toivottu yhdistelmä. Joissakin tapauksissa on huomattu, että poliitikkoina naiset edustavat muutosta, jolloin naisuus ominaisuutena nähdään etuna ja naiset henkilöinä luotettavina ja myötätuntoisina (Carlin & Winfrey, 2009, 328). Maisterin tutkielmassaan Kytölähti (2020) esittää Marinin edustavan modernia mallia äitiydestä. Kytölähti perustelee havaintoaan pääministerin perheen valinnoilla, joissa Marinin puolisolalla on Marinia suurempi rooli parin pienestä tyttärestä huolehtijana. Vaikka asetelma on perinteisistä sukupuolirooleista poikkeava, se ei tarkoita, etteivät molemmat osapuolet olisi järjestelyyn tyytyväisiä (Kytölähti, 2020, 33). Tällaiset ajatukset nuorista äideistä politiikan uudensuunnan näyttäjänä näkyvät naisvoimaantumista edustavissa twiiteissä selvästi. Esille halutaan tuoda se, ettei äitiys suinkaan ole naisen uraa hidastava tekijä, vaan parhaimmillaan se voi tarjota uudenlaisen näkökulman tarkastella asioita ja toimia työtehtävissä.

6.4 Sukupuolen merkityksen kyseenalaistaminen

Sukupuolen merkityksen kyseenalaistaminen näkyy aineistoni twiiteissä kahdella erilaisella tavalla. Osassa twiiteistä nostetaan esille ajatus kaksoisstandardeista ja esitetään kysymys siitä, miksi nais- ja miespoliitikoista keskustellaan keskenään eri tavoilla, ja miksi naispoliitikkojen tapauksessa huomio kiinnittyy useammin politiikan näkökulmasta epäolennaisiin asioihin, kuten ulkonäköön ja perhesuhteisiin. Marinin hallituksen tapauksessa esille tuodaan aiempiin miespääministereihin ja hallitusjäseniin kohdistunutta mediapuhetta ja julkisen keskustelun kuvailua, johon nykyisen naisvaltaisen hallituksen saamaa kritiikkiä verrataan. Twiiteissä paneudutaan myös siihen, miksi naispoliitikkoja arvostelemissa kommentteissa nousee usein esiin poliitikkojen sukupuoli. Wrightin ja Hollandin mukaan naispoliitikkojen tapauksessa sukupuoli esitetään esteenä politiikan tekemiselle miespoliitikkoja useammin (Wright & Holland, 2014, 457). Tämän vuoksi naispoliitikoilta vaaditaan maskuliinisten ja feminiinisten ominaisuuksien taitavaa yhdistelyä, jotta heidät otettaisiin vakavasti poliittisina johtajina (Wright & Holland, 2014, 457).

Kaksoisstandardeihin huomionsa kiinnittävässä twiiteissä jaetaan tämä näkemys, ja esimerkkejä haetaan Mariniin ja hallitukseen kohdistuvasta puheesta. Twiiteissä nostetaan esille ajatuksia siitä, että nuoret ja menestyneet naiset ovat ennenkin olleet "ajojhtien" kohteina, minkä lisäksi twiiteissä ihmetellään, miksi keskusteluun politiikan hoitamisesta ovat vakiintuneet sukupuolittavat termit kuten tyttöhallitus. Twiitit ovat myös sävyiltään haastavia: ne esittävät kysymyksen siitä, miksi naisvaltainen hallitus olisi yhtään sen erikoisempi kuin miesvaltainen hallitus. Sukupuolta koskevien merkityksen muodostumista tarkastelleelle Butlerille sukupuoli rakentuu toistuvien toimien kautta äärimmäisen jäykässä kehyksessä (Butler, 2002). Twiiteissä tämä tunnustetaan ja niissä pyritään korostamaan valtasuhteita ja toistuvia sukupuolittavia tekoja stereotyyppisten representaatioiden takana.

Osa diskurssin twiiteistä kiinnittää hyvin erilaista huomiota sukupuolen esiintuomiseen naisjohtajista puhuttaessa. Twiitit toimivat ikään kuin vastauksina naisvoimaantumista ylistäville twiiteille, sillä niissä korostuu kritiikki siitä, että nuoria naispoliitikkoja ja naiseutta poliitikon ominaisuutena *hehkutetaan* tai pidetään tulevaisuuden näkökulmasta tavoiteltavina. Osa twiiteistä ilmaisee kyllästymistä "naiskortin" esiintuomiseen, jota twiittaajien mielestä hyödyntävät sekä poliitikot itse, kansainvälinen media, että hallituspuolueiden kannattajat. Twiiteissä esitetään näkemys siitä, että Marin ja hallitus on valittu työtehtäviinsä erityisesti ikänsä, ulkonäkönsä ja sukupuolensa vuoksi. Myös etenkin Marinin tapauksessa nämä ominaisuudet nähdään Marinille tietynlaisia etuoikeuksia tuovina, twiittien esittäessä, että Suomen pääministeri on kansainvälisten muotilehtien kansissa ainoastaan sen vuoksi, että hän on nuori nainen. Tällainen keskustelu on omalta osaltaan valtasuhteiden pohtimista, kun keskustellaan siitä, onko valta-asetelma miesten ja naisten välillä keikahtanut jo päinvastaiseksi.

Sukupuolen merkityksen kyseenalaistavissa twiiteissä esiintyy siis ristiriitaisia näkemyksiä valtasuhteista ja tämän vuoksi naiseuden saamat representaatiot

muodostuvat niissä keskenään erilaisiksi. Naiseus ymmärretään eri tavoilla, sillä osa twiiteistä näkee naiseuden naispoliitikkojen uraa jarruttavana ominaisuutena, kun taas toinen osa twiiteistä katsoo naiseuden etuoikeudeksi. Tästä johtuen puhe naiseudesta ei noudata yhtä täysin samanlaista kaavaa, vaan se tuottaa keskenään eriäviä representaatioita naispoliitikkojen asemasta politiikan tekemisessä. Diskurssin twiiteissä yhteistä on kuitenkin se, että niissä kyseenalaistetaan olemuksellinen naiseus. Olemuksellisella naiseudella tarkoitetaan tässä yhteydessä Foucault'n normalisoivan hallinnan ja Bergerin ja Luckmannin tyyppityksien kautta ymmärrettävää käsitystä siitä, että erilaisten kategorioiden edustajat ovat ominaispiirteiltään samanlaisia. Esimerkiksi tyyppitysten näkökulmasta ihmiset alituisesti jakavat toisiaan erilaisiin kategorioihin, joita voi soveltaa keneen tahansa kategorian edustajaan (Luckmann & Berger, 1994, 42). Twiiteissä kyseenalaistetaan naiseuteen stereotyyppisesti liitettäviä negatiivisia tyyppityksiä ja normeja politiikan kannalta, tai vastaavasti tällaisten representaatioiden olemassaolo kielletään kokonaan.

7 YHTEENVETO

Olen diskurssien esittelyn ja puhetapojen kategorisoinnin avulla vastannut ensimmäiseen tutkimuskysymyksistäni *Miten sukupuoli tuodaan esille keskusteltaessa Sanna Marinista sekä hallituksesta kokonaisuutena?* Aineiston tarkastelu osoittaa, ettei Twitterissä esiinny ainoastaan yhdenlaista puhetta kuvailtaessa Marinia ja hallitusta, vaan puhetapoja on monenlaisia, mikä mahdollistaa myös keskenään hyvin erilaisten representaatioiden ylläpidon ja muodostumisen hallituksesta, sekä naisjohtajuudesta yleisesti. Luokittamani puhetavat *kokematon tyttöhallitus, lemmikki, naisvoimaantumisen ja sukupuolen merkityksen kyseenalaistaminen* toistuivat Twitterissä selkeästi eniten, mutta on tärkeää ymmärtää, että nämä diskurssit eivät kuvaa täydellisesti Marinin hallitusta käsittelevää sukupuolikeskeistä Twitter-puhetta. Twitter keskustelut ovat selkeästi tutkielmaani monimuotoisempia, ja tiedostan, että joku toinen twiittejä läpi käynyt olisi voinut jakaa twiitit erilaisiin kategorioihin.

Vastatakseni toiseen tutkimuskysymykseeni *Millaista kuvaa naiseudesta ja naisista johtajina tarkastelun kohteena olevat twiitit luovat?* vedän vielä lyhyesti yhteen aineiston analyysissä korostuneet puhetavat. Marinin hallitusta koskevan sukupuolikeskeisen puheen tarkastelussa on kiistämättä nähtävissä se, että twiiteissä korostuvat sukupuolistereotyyppiset kuvaukset naisenemmistöisestä hallituksesta. Tällainen twiittipuhe vahvistaa käsitystä siitä, että politiikka on maskuliininen kenttä ja politiikkaan osallistavalta naiselta edellytetään onnistunutta maskuliinisten ja feminiinisten ominaisuuksien yhdistelyä. Sukupuolistereotyyppiset kuvaukset luovat

ja ylläpitävät representaatioita, joiden perusteella nainen on poliittinen toinen – lähtökohtaisesti huonompi ja epäpätevämpi, eikä samalla tavoin tehtävissään onnistuva kuin miespoliitikko. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta twiittejä on mahdotonta tarkastella yhteiskunnallisesta kontekstista irrallisina, vaan niissä käytetyt kuvaukset, lause- ja sanavalinnat osaltaan muodostavat representaatioita, jotka puolestaan vaikuttavat siihen, mitä pidämme normaalina ja hyväksyttävänä. Antamalla ymmärtää, että naisjohtajat ovat työtehtävissään heikkoja, mieskollegoidensa avun tarpeessa tai ulkonäkönsä vangeiksi jääviä maskotteja, muodostuu kuva siitä, että nainen on politiikan tekijänä toissijainen mieheen verrattuna.

Ulkonäön korostuminen twiiteissä on kiinnostava havainto, mikäli tätä vertaa Kytölahden (2020) suorittamaan tutkimukseen Marinia käsittelevistä uutismedian julkaisuista, joiden perusteella Kytölahden mukaan Marinin ulkonäön esille tuominen oli hyvin pienessä roolissa. Parin vuoden aikana tapahtunut muutos ulkonäködiskurssiin on merkittävä huomio, huolimatta toisistaan poikkeavista aineistoista. Muutoksessa ei välttämättä ole kyse suuremmasta yhteiskunnallisesta kehityssuunnasta, vaan on mahdollista, että Marin on pääministerinä aloitettuaan kohauttanut ensisijaisesti nuorella iällään ja poliittisella taustallaan, eikä sukupuolellaan ja tämä on heijastunut myös Marinista kirjoitettuihin uutisiin. Omat huomioni ulkonäön korostumisesta vastaavat kuitenkin enemmän perinteisiä tutkimustuloksia naisjohtajista (ks. Carlin & Winfrey, 2009). Twiiteissä Marinin ja hallituksen ulkonäkö tuodaan toistuvasti esille, Marinin kohdalla esittäen kommentteja siitä, kuinka ulkonäkö toimii pääministerin etuoikeutena, mutta samalla kuitenkin asettaen hyvän ulkonäön ja pätevyuden työtehtävissä keskenään mahdottomiksi yhdistää. Tutkielmani tukee aiemman feministisen representaatiotutkimuksen havaintoja siitä, että naispoliitikkoihin kohdistuva ulkonäön esiin tuominen siihen liittymättömissä asioissa on ongelma, joka ei saisi jäädä kritisoimatta.

Twiittien ylläpitämät ja muodostamat representaatiot naispoliitikoista eivät kuitenkaan pelkästään tue perinteisiä sukupuolistereotyyppioita. Twiiteissä esiintyy myös puhetapoja, jotka kuvastavat käsitystä naisjohtajista tulevaisuuden uranuurtajina, sekä tuovat esille tyytymättömyyttä sukupuolen merkityksen korostamiseen politiikkaan liittyvissä asioissa. Onkin huomionarvoista, että twiitit luovat keskenään vastakkainasetteluja sille, millaisia ominaisuuksia naispoliitikot edustavat, ja esittävät kysymyksen siitä, miksi politiikan tekemisessä on edes järkevää korostaa sukupuolieroja. Vastakkainasettelut ja twiittien välinen vuorovaikutus ovat hyvin ominaisia piirteitä Twitterille palveluna ja ne myös osaltaan korostavat Twitterin roolia representaatioiden rakentajana.

Kaiken kaikkiaan twiitit luovat keskenään hyvin erilaista kuvaa naiseudesta ja naisjohtajuudesta, ja näin ollen myös muodostuvat ja ylläpidetyt representaatiot poikkeavat toisistaan merkittävästi. Tutkielmani ei siis pyri todistamaan, että johtoasemissa olevista naisista puhuttaisiin aina samanlaisin tavoin, eikä tutkielma kuvaa kokonaisvaltaisesti erilaisia tuotettuja tai yhteiskunnassa vaikuttavia representaatioita naisjohtajuudesta. Tämän lisäksi tutkielman otos on hyvin rajallinen – suurempi otos antaisi monipuolisemman kuvan Twitterissä esiintyvistä puhetavoista. Tutkielmani ei myöskään poissulje mahdollisuutta, että twiittikeskusteluihin olisi vaikuttanut sukupuolen lisäksi muutkin tekijät, esimerkiksi Marinin ja hallitusministereiden nuori ikä ja poliittinen tausta. Ennalta-arvattavasti, myös hallituksen rooli koronapandemian aikaisessa päätöksenteossa korostuu twiiteissä.

Hallitus, Marin pääministerinään sijoittuu oikeisto-vasemmisto akselilla selkeästi vasemmalle ja onkin todennäköistä, että myös tämä heijastuu Twitter-puheeseen. On siis mahdollista, että samankaltaista Twitter-keskustelua kohdistuisi Mariniin ja hallitukseen sukupuolesta riippumatta. Tulevaisuuden representaatiotutkimuksen kannalta olisikin mielenkiintoista vertailla ominaisuuksiltaan ja sukupuoliltaan erilaisten poliitikkojen mediarepresentaatioita, sillä poliitikot ovat ihmisryhmänä hyvin vahvasti julkisen keskustelun ja laajan huomion kohteena, mikä näkyy erityisen

värikkäänä kielenkäyttönä ja arvosteluna. Tulevaisuuden tutkimukseen erityisesti intersektionaalisen feminismin näkökulmasta olisi myös tärkeää saada tutkimustuloksia esimerkiksi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvista poliitikoista. Kriittinen maskuliinisuustutkimus puolestaan voisi kiinnittää huomiota miespoliitikkojen mediarepresentaatioihin, esimerkiksi tarkastelemalla politiikassa esiintyviä maskuliinisuuden normeja. Tällaisten tutkimusten avulla olisi mahdollista nostaa esille moninaisia politiikassa vaikuttavia representaatioita ja valtasuhteita, joiden tunnistaminen on tärkeää tasa-arvoisen politiikan tekemisen kannalta.

Tutkielmani tärkein havainto yhteiskunnallisen merkittävyyden näkökulmasta on se, että naispoliitikoista puhutaan yhä edelleen halventavalla ja alistavalla tavalla, heidän pätevyyttään sukupuolen vuoksi kyseenalaistaen. Suomea pidetään sukupuolten tasa-arvon kannalta yhtenä maailman tasa-arvoisimmista maista, minkä lisäksi Suomessa poliittisissa johtoasemissa on työskennellyt naisia jo vuosia. Tämä korostaa myös tutkielmani relevanttiuta sekä politiikan-, että feministisen tutkimuksen näkökulmasta, sillä voidaan pitää todennäköisenä, että naispoliitikot ympäri maailman saavat osakseen samankaltaista vähättelyä sukupuolensa perusteella. Avainasemassa ovat muodostuvat ja ylläpidetyt representaatiot, ei se, ovatko ne tosia. On mahdollista, että representaatioiden tuottamat kaksoisstandardit, esimerkiksi sukupuolen perusteella arvostelu, vaikuttavat poliittiseen osallistumiseen ja päätöksentekoon negatiivisesti. Jos ainoastaan tietynlainen politiikan tekeminen tietynlaisten henkilöiden toimesta hyväksytään, on tulevaisuuden politiikalla vaikeuksia kuvastaa sen tehtävää yhteisten asioiden hoitajana.

LÄHTEET

Alasuutari, P. & Alasuutari, P. (2012). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino.

Alhanen, K. (2007). Käytännöt ja ajattelu Michel Foucault'n filosofiassa.

Berger, P. L., Luckmann, T., Raiskila, V. & Aittola, T. (1994). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: Tiedonsosiologinen tutkielma*. Gaudeamus.

Bobo, L., & Gilliam, F. D. (1990). Race, sociopolitical participation, and black empowerment. *American Political Science Review*, 84(2), 377-393.

Bucholtz, M. (2003). Theories of discourse as theories of gender: Discourse analysis in language and gender studies. *The handbook of language and gender*, 43-68.

Butler, J. (2002). *Gender trouble*. routledge.

Carlin, D. B., & Winfrey, K. L. (2009). Have you come a long way, baby? Hillary Clinton, Sarah Palin, and sexism in 2008 campaign coverage. *Communication Studies*, 60(4), 326-343.

Hall, S. (Ed.). (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices* (Vol. 2). Sage.

Isotalus, P., Jussila, J., & Matikainen, J. (2018). Twitter viestintänä. *Ilmiöt ja verkostot. Tampere: Vastapaino*.

Jauhiainen, I. (21.5.2019). Twiitistä tiedoksi – Miten sosiaalisen median aineistoja saa käyttää tutkimuksessa? Haettu osoitteesta [https://avointiede.fi/fi/ajankoh-
taista/twiitista-tiedoksi-miten-sosiaalisen-median-aineistoja-saa-kayttaa-tutkimuk-
sessa](https://avointiede.fi/fi/ajankoh-
taista/twiitista-tiedoksi-miten-sosiaalisen-median-aineistoja-saa-kayttaa-tutkimuk-
sessa)

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (1999). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino.

Kantola, J. (2010). Sukupuoli ja valta. Teoksessa Saresma, T., Rossi, L., Juvonen, T., Brunila, K., Engelberg, M., Eräsaari, L., . . . Pakkanen, J. (2010). *Käsikirja sukupuoleen*. Vastapaino.

Kiamba³¹, J. M. (2009). Women and leadership positions: Social and cultural barriers to success. *Wagadu Volume 6 Journal of International Women's Studies Volume 10: 1*, 89.

Kuusipalo, J. (2011). Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa.

Kytölahti, A. R. (2020). "In the past few days, the Prime Minister seems to have gotten a superwoman's cape on her shoulders" – A thematic analysis of representations of Sanna Marin in Finnish news media.

Marin, S. [MarinSanna]. (18.3.2021). Twitter. Haettu osoitteesta <https://twitter.com/MarinSanna/status/1372486314940063744?s=20>

Paasonen, S. (2010). Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa Saresma, T., Rossi, L., Juvonen, T., Brunila, K., Engelberg, M., Eräsaari, L., . . . Pakkanen, J. (2010). *Käsikirja sukupuoleen*. Vastapaino.

Pajuriutta, S. (2016). *Tytöttely on jäänyt taka-alalle vai onko? Naiseuden kehyykset Helsingin Sanomien urheilusivujen arjessa* (Master's thesis).

Pynnönen, A. (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. *Working paper/Jyväskylä University. School of Business and Economics*, (379).

Tammi, N. (2019). Termit maailmaa rakentamassa: sosiaalinen konstruktionismi ja terminologia.

Valtioneuvosto. (12.8.2020). Miehet ja naiset ministereinä Suomessa 1917-2020. Haettu osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/tietoa/historiaa/hallitukset-ja-ministerit/naiset-ja-miehet-ministereina>

Vavrus, M. D. (2002). *Postfeminist news: Political women in media culture*. Suny Press.

Wright, K. A., & Holland, J. (2014). Leadership and the media: Gendered framings of Julia Gillard's 'sexism and misogyny' speech. *Australian Journal of Political Science*, 49(3), 455-468.